

Høringsinnspill til Grønn Strategi - Klima- og energihandlingsplan Bergen 2015

Fra følgende grupper/medlemmer tilsluttet Klimavalgalliansen - Hordaland

Thelma Kraft (s), leder, Bergensgruppen for Besteforeldrenes klimaaksjon, Peter Haugan (s), styremedlem, Concerned Scientists – Norway, Ingrid H. Fredriksen (s) Leder, Fremtiden i våre hender Bergen, Gunnar Kvåle (s), koordinatorgruppe for Norsk nettverk for klima og helse

Kontaktadresse

Besteforeldrenes klimaaksjon
v/Organisasjonssekretær Bjørghild des Bouvrie
Postboks 10
5648 Fusa

1. Generelt om ambisjonsnivå

Det nye byrådets ambisjon i Bergen er at byen skal bli **Den grønneste storbyen** i Norge. For å følge opp dette, må dermed klimaplanen **være minst like ambisiøs som andre norske storbyer**, og Bergen må først og fremst **bli best på gjennomføring**.

Det legges opp til at oppvarming av bygg og transport skal være fossilfri i 2050. Et så lavt ambisjonsnivå er neppe i tråd med verken Klimaplan for Hordaland, FNs- klimapanel sine anbefalinger eller spesifiserte nødvendige tiltak i Miljødirektoratets rapport "Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling". Grunnen til dette er at oppvarming i bygg og transport i følge Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling er enkle og rimelige tiltak å gjennomføre. Disse må derfor gjennomføres mye raskere, for at Hordaland som helhet skal kunne nå målet i klimaplanen for Hordaland om 40 % reduksjon i utslipp i forhold til 1990 innen 2030. Det er andre og mye tyngre tiltak som må gjennomføres i perioden 2030 til 2050. Det er med andre ord et stort misforhold mellom målet om å bli Norges grønneste by og det angitte ambisjonsnivået. Sammenlignet med det mye høyere tempoet og ambisjonsnivået som Oslo og Trondheim har lagt opp til, legger Bergen med denne planen opp til å bli den minst klimaansvarlige og minst grønne byen av Norges tre største byer.

I tillegg til det som står i planen, bør det settes i gang et eget arbeid med å avklare muligheter og ambisjoner innen:

- Globalt karbonfotavtrykk av innbyggernes og byens aktiviteter, for eksempel også for import/eksport og varestrømmer.

- Byens rolle i regional og nasjonal skipstransport, lufttransport og veitransport. Eksempel: Hvordan kan byen legge til rette for mer fra luft og land til energieffektiv og lavutslipp/nullutslipps sjøtransport?
- Muligheter for ny industri som utnytter nye fornybare energikilder til produksjon av globalt nyttige og viktige produkter for grønn omstilling. Eksempel: Havvind, eventuelt via hydrogen til aluminiumsindustri.

Disse er eksempler som peker ut av byområdet, men byen kan være en motor og drivkraft utover seg selv og bør nå være moden for å se også på disse større utfordringene. Bl.a. må flytrafikken begrenses for å nå vedtatte klimamål. **Bergen kommune bør arbeide for at Avinor skrinlegger planlagt utvidelse av Flesland flyplass med ytterligere en rullebane.**

I det følgende gis innspill på Klimaplanen til Bergen som vi mener man må tas hensyn til for å møte signalisert ambisjonsnivå og for å nå overordnede klimamål. De fleste konkrete innspill samsvarer med ny [Byrådsplattform i Oslo](#) og Trondheim, samt [Klimavettreglene](#) (utarbeidet av Klimavalgalliansen).

Hovedkommentar

Oslo har som ambisjon å bli en Fossilfri By innen 2030. Bergen har i denne planen som ambisjon om å bli fossilfri innen 2050. Sistnevnte mål er på langt nær ambisiøst nok og er ikke tilstrekkelig for å nå to-graders-målet. Oslo og Bergen legger dessuten ulik definisjon av Fossilfri By til grunn, og Bergen sin definisjon er mindre ambisiøs. For å nå to-graders-målet må Norge ha blitt et nullutslippssamfunn innen 2050. Siden Bergen skal bli Norges grønneste by, må man senest ha oppnådd en fossilfri by på lik linje med Oslo, innen 2030. **Vi mener Bergen kommune bør utrede muligheten for å bli fossilfri innen 2025.**

2. Kommentarer til avsnitt 1-3: «Innfør Klimasmart planlegging»

BEHOV FOR TYDELIGERE OG MER AMBISIØSE MÅL

Hovedmålet i 2050 bør endres fra Fossilfritt Bergen til Nullutslipps Bergen i 2050.

- **Mål for 2020:** I Trondheim er ambisjonsnivået satt til å redusere direkte klimagassutslipp med 25% i forhold til 1991. For å bli Norges grønneste by bør Bergen sette seg tilsvarende mål.
- **Mål for 2025:** Bergen bør sette mål om
 - **Fossilfritt Bergen** (Det skal ikke brukes olje, kull eller gass til transport og oppvarming i bygg, kommunale investeringer skal

være fossilfrie og båter kan ikke legge til kai i Bergen uten nullutslippsløsning/landstrøm)

- **Reduksjon av klimagassutslippene med 50 prosent sammenliknet med 1990 – nivå.** Oslo har satt tilsvarende mål til 2020, men dette forutsetter CCS på forbrenningsanlegg på Klemetsrudanlegget. Dersom dette er vellykket bør Bergen kunne benytte tilsvarende teknologi på forbrenningsanlegget i Rådalen 5 år etter
- **Mål for 2030:** Bergen bør sette samme mål som Oslo: Redusere klimagassutslippene med 95 prosent innen 2030, sammenliknet med 1990-nivå
- **Mål for 2050:** Bergen bør sette mål om: **Nullutslipps By.**

BEHOV FOR MER TYDELIG STYRING & LEVERANSE

- **Klarhet:** Klimaplanen er generelt uoversiktlig og vanskelig å sette seg inn i for meningsmann. Det var vanskelig å identifisere hovedmål, hovedtiltak og en tydelig tidslinje i klimaplanen. Det savnes en enkel og intuitiv oversikt i starten. Hva skal utføres innen 2020, 2025, 2030 og 2050? Hvordan bygger målene på hverandre? Hvordan får man en enkel oversikt over hvor langt man er kommet og hva som gjenstår?
- **Fordeling:** Det er vanskelig å indentifisere hvilke deler av planen som gjelder for Bergen kommune og hva som gjelder Bergen kommune sin egen drift. Hvordan splittes ansvaret for å nå målene ned på den enkelte sektor?
- **Involvering:** Hvordan kan/skal ulike aktører involveres for å nå planen? Hvilken kommunikasjonsplan har man mot næringslivet og befolkning? Hvordan formidles målene ut og hvilke kanaler?
- **Ansvar:** Hvem har konkret ansvaret for å nå de ulike målene? Hvordan følges dette opp? Har hver avdeling i kommunen ansvaret for sin sektor – hvordan skal de informeres?
- **Er klimaplanen førende?** Hvordan legger klimaplanen føringer for andre planer i kommunen? For eksempel, hvordan sikres det at arealplaner vedtas i henhold til mål i klimaplanen?
- **Fremdrift og leveranse:** Hvor mye CO2-reduksjon bidrar de enkelte tiltak med, hvordan er de prioritert og finansiert?

BEHOV FOR TYDELIGERE STRATEGI FOR OMRÅDER UTENFOR KOMMUNENS MANDAT

Klimaplanen beskriver flytrafikk, tog, havnebestemmelser, skipstrafikk og avgifter som områder der Bergen er avhengig av en offensiv politikk fra statlig og fylkeskommunalt nivå. I klimaplanen bør man likevel tydelig beskrive hvordan man tenker å adressere disse utfordringene, tenkt tidsplan

og hvordan man tenker å bruke eget rom for påvirkning, eksempelvis når det gjelder arbeid for at Avinor skrinlegger sine planer av en utvidelse av Flesland flyplass med ytterligere en rullebane, konferer også kommentarer innledningsvis.

Havn og skipstrafikk: Hvordan vil man jobbe for at driften av Bergen havn blir mer utslippsfri i løpet av bystyreperioden? Hvordan vil man sørge for at alle skip som ligger til havn i 2025 må benytte nullutslippsløsninger? Hvordan jobber man for å tilrettelegge infrastruktur på land og på skip og med å innføre miljødifferensierte avgifter? Hvordan vil man jobbe inn mot småbåter, hurtigbåter, ferger, eventuell bybane til sjøs (Urban Water Shuttle) hurtigrute, offshore fartøy etc. Hvilke mål har man her?

Avgifter: Hvordan vil man konkret jobbe med å innføre lav- og nullutslippssoner og innføre tids- og miljødifferensierte avgifter i samråd med staten og Hordaland. Hvordan vil man jobbe med miljøavgifter på flyavganger. Hvilke mål har man her?

Tog og vei: Hvordan vil man jobbe med å påvirke rask togforbindelse fra Bergen til andre store byer og jobbe for sikker vei, fremfor mer vei. Hvilke mål har man her?

BEHOV FOR TYDELIG ORGANISERING OG ANSVAR

- Klimaplanen må få status som en overordnet plan, slik som fylkestinget har vedtatt for klimaplan for Hordaland, dvs. et rammeverk over andre planer. Arbeidet mot nullutslippssamfunnet må innarbeides i de relevante planer på andre områder.
- Særlig arealplanlegging, nå innbefattet i Kommuneplanens arealdel, må kobles til klimaplanen. Arbeidet mot nullutslippssamfunnet må integreres i all byplanlegging og områdeutvikling.
- Klimamålsetningene må integreres i kommunens budsjettarbeid. Det vil si at kommunens klimaplan styres og følges opp i budsjett- og regnskapsdokumenter, akkurat som økonomiske mål (Se om Växjö i Sverige i Klimavettreglene side 3: Klimasmart planlegging).
- Byråden for byutvikling, klima og miljø bør få et koordinerende ansvar for klimaplanen.
- Klimaavdelingen i administrasjonen bør få stor nok stab og et koordinerende ansvar overfor de andre avdelingene, som alle bør bli pålagt å delta i klimaarbeid rettet mot de gjeldende målsetningene.
- Et budsjett bør øremerkes for klimaplanen. Det bør være tilstrekkelig til stimulering, eksperimenter og prøveordninger samt folkeopplysning om nødvendigheten og verdien av klimatiltakene.

- Arbeidet med miljøsertifisering av alle kommunale virksomheter må videreføres. I tillegg må det innføres systematisk klima- og miljøstyring, f.eks. slik Hordaland fylkeskommune har gjort, og også arbeider videre med å gjøre plan- og budsjettarbeidet ytterligere miljø- og klimakonsistent.

SAMARBEID MED ANDRE AKTØRER

Å gjøre Bergen **fossilfritt i 2025**, er et stort felles prosjekt som bare kan lykkes i et tett samarbeid mellom innbyggerne, næringsliv, organisasjonsliv, staten og kommunen. Samtidig er det få steder som har bedre forutsetninger for å skape en fossilfri fremtid like raskt som Bergen. Folkelig engasjement er avgjørende, og man bør ha en lav terskel for å prøve ut nye ideer og løsninger. En retning om en grønn by bør inn i opplæringen i barnehager, skoler, helseinstitusjoner, hos tillitsvalgte, politikere, næringslivet, ideelle organisasjoner, kulturtilbydere. For å rustes til å delta i et felles grønt løft må alle få opplæring i klimautfordringene og få innsikt i hva de kan bidra med. Her kan man til og med bruke byrommet til å kommunisere tydeligere.

Bærekraftige Liv på Landås, Løvestakken og andre steder i byen er et fortrinn som Bergen har i forhold til de andre storbyene i Norge. I klimaarbeidet må kommunen aktivt samarbeide med og spille på lag med disse folkelige initiativene. De både bidrar til lavere klimagassutslipp, høyere livskvalitet og lavere sosiale utgifter på kommunebudsjettet. De bør derfor også gis en grunnfinansiering til driften.

3. Kommentarer til avsnitt 4 - Transport og mobilitet

Overordnet sektormål er for lite ambisiøs og må endres til:

Transportsektoren må være Fossilfri i 2025 i Bergen (også skip som ligger til havn). Under er skissert endringer i delmål.

- **T7 endres til: Alle personbiler skal være fossilfrie** (el, hydrogen eller biodrivstoff) fra 2025.
- **T8 Bergen kommune skal arbeide for fossilfri kollektivtrafikk fra 2020** (Samferdselsutvalget i Hordaland fylkeskommune har vedtatt at det skal etterspørres nullutslippsteknologi i anbud i 2020)
All lettere varetransport i Bergen gjøres med fossilfrie kjøretøy (el, hydrogen eller biodrivstoff) fra 2025
- **T9 endres til: Fra 2020 skal alle nye personbiler være fossilfri**
- **T10 endres til:** Bergen kommune skal legge til rette for at all tunggodstrafikken i Bergen i 2025 kan være fossilfri

- **T11 Få større del av godstransporten over fra vei til bane og båt.**
Bergen kommune skal legge til rette for fossilfrie løsninger i skipsfarten – Dette bør spesifiseres
- **T12 Bergen skal tilby landstrøm til alle skip innen 2020** – Her bør det også sette mål om at alle skip som ligger til kai i Bergen bruker landstrøm i 2025. Hvilken plan har Bergen kommune for dette? Miljødifferansiering, infrastruktur, omlegging på skip, antall punkt?
- **Still krav til miljøkrav til taxinæringen** om at den må være fossilfri innen 2025. Stortingsvedtak pr. desember 2014 åpnet for dette.
- **Spesifiser og innfør kollektivfelt**
- **Tilby opplæring i videokonferanseutstyr** både internt og eksternt og tilby eventuelt gratis møteromstjeneste for dette for å begrense flytrafikk.
- **Fas ut fossile parkeringsplasser gradvis** – vis en plan for dette
- **Øk sykkelandelen** målt i daglige reiser til 25 prosent innen 2025
- **Spesifiser hvor mye sykkelvei som skal bygges.** I Oslo skal det bygges minst 60 km i løpet av Bystyreperioden. Tempoet i gjennomføring av sykkelstrategien for Bergen må økes.
- **Prioriter drift av sykkelveier** både sommer og vinter
- **Opprett støtteordning for elsykler** for Bergens innbyggere
- **Be bydeler utarbeide forslag** til tiltak som vil fremme sykkel og gange
- **Sørge for barnehageplass nær familiens bosted** og silk unngå bilkjøring over lange strekninger for levering og henting av barn
- **Bybanen bør få lengre/ flere vogner** og bedre bagasjeplass

4. Avsnitt 5 - Energi i bygg

Sektormål: Byggsektoren i Bergen skal være fossilfri før 2030, og energibruk i nye og eksisterende bygg samt i gatebelysning skal effektiviseres

- **Legge livsløpsperspektiv** til grunn for kostnadsberegningen av offentlige byggeprosjekter
- **Nye offentlige bygg skal som hovedregel være plusshus**
- **Gjøre fjernvarmenettet helt fossilfritt.** Det skal ikke lenger ryke fra pipen til Haukeland sykehus, som typisk skjer når det blir kaldt og forurenset luft i Bergen.
- **Innfør grønne leiekontrakter**
- **Etablere en kommunal arkitekturpolitikk** og stimuler til ny bærekraftig arkitektur som eksperimenterer med boformer, høyder, ny teknologi, tradisjonelle byggetradisjoner og material
- **Utarbeid ambisiøs strategi for grønne tak**
- **Opprett årlig bevilgning til å bygge solcelleanlegg.** I Oslo blir denne på 20 millioner

- Kommunen bør sammen med fylkeskommunen og Enova **sette i gang energirådgiving og informasjonstiltak** knyttet til dette temaet for kommunens innbyggere.

5. Avsnitt 6 – Forbruksmønstre, avfall og ressurser

- Sett mål om **forbedringer i forbrenningsanlegg**
- Sett mål om **kompostering** og håndtering av matavfall
- Engasjer ansatte til å delta i **miljøarbeid**, som i Nedre Eiker modellen
- **Kommuner** godt med befolkning og innfør miljødager i skolene, sykehjem etc
- I Oslo er det satt mål om **100 prosent materialgjenvinning**, noe også Bergen bør gjøre, samt legge til rette for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling.
- **Lag strategi for å redusere det materielle forbruket i Bergen.** Herunder tiltak for økt deling, kildesortering, forbruksminimerende offentlige innkjøp, flere bruktmarked og mindre kasting av mat. Sett opp flere permanente fellesgriller og innføre flere ordninger for utlån.
- Server kun **vegetarmat minst én dag i uka** i kommunens kantiner.

6. Grønne og innovative innkjøp

- Bergen bør være ledende i å bruke offentlige anskaffelser som **strategisk verktøy** i det grønne skiftet. Dette må **forankres på ledelsesnivå i enhetene**. Kommunens innkjøpsmakt skal brukes til å generere ny innovasjon og skape et marked for flere miljøvennlige produkter og tjenester. Et mangfold av metoder, innovasjon og nyskaping vil bidra til å videreutvikle tjenestetilbudet i kommunen.
- Stille **strengere krav** til miljø, fagopplæring, og samfunnsansvar ved kjøp av varer og tjenester, belønn medarbeidere som leverer på dette.
- Bruke grønne **leieavtaler** for all leie av bygg.
- Sett mål om andel innkjøp av **miljøsertifiserte leverandører/produkt**
- Stille strenge krav til **LCA analyse** og **utslippskrav** til varelevering, anleggsmaskiner på byggeområder, utbygginger og annet.
- Styrk kompetansen på miljøvennlige anskaffelser:
 - Øk andel **grønne innovative innkjøp**
 - Øk innkjøpsandel av **økologisk mat** i kommunens virksomheter til 50%
- **Ikke utvide ordningen med søndagsåpne butikker**
- **Etterspør bioplast og bioprodukter som erstatter fossile produkt**
- **Opplys underleverandører om relevante klimamål**

7. Avsnitt 7 - Tilpasning til klimaendringer

- Hvordan er man i **dialog med næringslivet og øvrig befolkning** om dette, for eksempel samarbeid med lokalt næringsliv og lokalbefolkning for å sikre effektiv forebygging og beredskap som ivaretar kritiske samfunnsfunksjoner?

8. Mangler mål for grønt næringsliv og grønne jobber

- **Det mangler det mål for grønne arbeidsplasser- hvordan samarbeide om grønn innovasjon/ miljøvennlige virksomheter og tilrettelegge for nye grønne næringer.**
- **Grønne innkjøp** et en svært viktig del av dette – hvordan koordineres dette, hvordan bidrar Bergen kommune til å skape et hjemmemarked for grønne produkt – mat, IT, materialer, transport, logistikk etc.?
- Hvordan skal det arbeides med **næringsavdelingen** i Bergen kommune?
- Hvordan kan man sørge for at **byen er vertskap** for de mest dynamiske og innovative miljøene i Norge, som utvikler tjenester og produkter vi skal leve av i fremtiden.
- Hvordan vil man sikre en god etablerertjeneste, bidra til utvikling av møteplasser, lokale gründerfond, start-up labs og **gründernettverk**?
- Hvordan spiller kommunen og universitets- og høyskolesektoren på lag for å legge til rette for **nye bedrifter og klynger**?
- Hvordan skal Bergen profileres som en **grønn by**?

9. Klimavennlig mat

- **Her bør man innføre mål om å halvere kjøttforbruket innen 2020:** Innfør kjøttfrie dager og andre tiltak for å redusere kjøttforbruk. Ha tett dialog med næringslivet på dette, slik at de gjør det samme.
- **Innfør mål om 50 % økologisk mat innen 2030** (København har 90% økologisk andel).
- **Legg til rette for økologisk, lokalbasert jordbruk og urban dyrking i byen.** Matkollektivet på Landås er et godt lokalt eksempel på dette.
- **Innfør effektive tiltak og kampanjer for redusert matkasting.**

10. Fossilfrie investeringer

- **Trekk kommunale driftsmidler, investeringsmidler og pensjonsfond ut** av banker, fond og forsikring som er involvert i kull, olje eller gassvirksomhet. Plasser kommunens investeringer i grønne fond, fornybar teknologi og grønt næringsliv.